

HOOFDROLSPELERS

Drie Tweede Kamerleden die de afgelopen 25 jaar een hoofdrol speelden in het donordebat, door hun achtereenvolgende pleidooien voor een vorm van actieve donorregistratie. Pas afgelopen week kregen zij hun zin. Van links naar rechts: Ex-CDA-Kamerlid Ad Lansink, voormalig SP-Kamerlid Agnes Kant (SP) en het Kamerlid dat het voorstel uiteindelijk over de eindstreep trok, Pia Dijkstra (D66).

drie keer draaien

paald nog niet gewonnen is. Het toneel verschuift naar de Eerste Kamer. Daar gelden andere normen, zoals de vraag of er echt geen alternatief is voor deze flinke stap en of die wel zorgvuldig is. Dijkstra zal moeten proberen de leden die daaraan twijfelen te overtuigen. Met de principiële tegenstanders moet ze – opnieuw – het gevecht aan of haar voorstel geen inbreuk is op de lichamelijke integriteit.

De Eerste Kamer neemt er ruim de tijd voor. Een ongekend lange stoet deskundigen en patiënten trekt langs de senatoren. Onder hen de 24-jarige hartpatiënte Shirley. Ze heeft te lang moeten wachten op een donorhart en is inmiddels te ziek om in aanmerking te komen.

De Eerste Kamer blijft verdeeld. Zowel in de eerste vragenronde als in het eerste debat zijn de senatoren kritisch. Dat debat verschuift onverwacht van de vraag of mensen nou wel of niet donor zijn, naar de rol van hun nabestaanden. Hebben die nog wel genoeg invloed als blijkt dat hun geliefde overledene zich niet heeft geregistreerd – en dus als donor wordt aangemerkt?

Dat wil onder meer de PvdA weten en Dijkstra heeft die partij hard nodig om een meerderheid te krijgen.

De tegenstand zwelt aan. Dat is onverwacht, want de positie van nabestaanden is in het huidige systeem ook niet waterdicht. Toch blijkt in de praktijk dat artsen die geconfronteerd worden met zonen en dochters die absoluut niet willen dat vader donor is, dat niet doorzetten. Dat zal niet snel veranderen.

Maar de senatoren zijn niet overtuigd. CDA-woordvoerder Maria Martens wil van Dijkstra de 'garantie' dat iedereen in de toekomst voldoende geïnformeerd is om een wijs donorbesluit te nemen.

Dijkstra reageert geprikkeld: "Een garantie geef je op stofzuigers". Een uitlating die ze al snel daarna betreurt: het is in haar belang het debat zo inhoudelijk mogelijk te houden.

De Nierstichting steunt Dijkstra door cijfers rond te sturen waaruit blijkt dat landen die een systeem hebben zoals D66 voorstelt, opvallend veel meer orgaandonoren hebben. Spanje is het lichtend voorbeeld, dat ook verschillende media haalt.

Tegenstanders in de senaat twijfelen hieraan: dat verschil kan ook iets zeggen over de cultuur per land en wil niet zeggen dat een actieve registratie direct effectiever is. Dat bezwaar doet enigszins terugdenken aan de boodschap 'het ligt niet in onze volksaard' van Els Borst voor de eeuwwisseling.

De stemmen die opgaan om nabestaanden een vetorecht te geven, weet Dijkstra te smoren. Dat zou de kern van de wet onderuit halen en dan komt er bovendien van 'zelfbeschikking' juist minder terecht.

De PvdA zal aankoersen op een motie waarin artsen wordt opgeroepen goed te overleggen met nabestaanden. Het kost Dijkstra wel uitstel van de stemming en een nieuw debat.

Bijzonder dramatisch is ondertussen de toestand op de publieke tribune, waar hartpatiënte Shirley het debat bijwoont. Ze wordt onwel en in alle haast afgevoerd, ze zal diezelfde dag nog overlijden. Het incident maakt grote indruk op de senatoren, zal

VVD-lid Annemarie Jorritsma achteraf zeggen.

In de media maakt een onverwacht optreden van 'paardenvlogster' Britt Dekker indruk. Bij het populaire programma 'De Wereld Draait Door' vertelt ze hoe haar vader, die drie maanden geleden overleed, als donor 'zes levens redde'.

De senatoren krijgen veel berichten uit beide kampen, soms erg emotioneel. Zo is er het kamp van de mensen die zeggen dat hersendood – de huidige voorwaarde om iemands organen uit te nemen – niet genoeg is. Mensen zouden die operatie toch nog meekrijgen. Artsen en met name neurologen zeggen al langer dat daarvoor geen enkel bewijs is.

Het bezwaar raakt ook niet de kern van Dijkstra's voorstel – want het geldt ook voor de huidige registratie. Toch kan het bijdragen aan misschien wel te veel onzekerheid over het wetsvoorstel.

Achter en voor de schermen zijn ook de transplantatie-artsen actief. Zij moeten duidelijk maken dat orgaandonatie naar verwachting voorlopig nog wel even nodig is. Want nee, er komt helaas niet snel een nieuwe kunstnier aan. En inderdaad, tegenwoordig worden organen gespoeld en daardoor zijn ze beter houdbaar. Maar dat levert bij lange na niet voldoende transplantaties op.

In al dat geweld blijft volgens sommige tegenstanders de grondwettelijke kwestie onderbelicht. Zijn er wel genoeg garanties om het recht op de lichamelijke integriteit te waarborgen?

Met de nieuwe wet loop je het gevaar dat je mensen dit grondrecht afneemt, zo redeneren deze tegenstanders.

Afgelopen dinsdag was de stemming in de Eerste Kamer. In de ochtend gonst het rond hoeveel leden van welke fracties het voorstel

zullen steunen. Opnieuw zal de VVD een sleutelrol spelen, maar ook andere fracties kunnen beslissend zijn. Een enkele dissident kan de balans al doen omslaan.

In de D66-fractie is de sfeer na een rondgang optimistisch. Dijkstra houdt haar reserves. Ze moet eerst nog een ronde vragen beantwoorden. Hierin laten de tegenstanders duidelijk van zich horen.

Na een korte schorsing zal de stemming zijn. Verschillende fracties geven een stemverklaring. Frank de Grave doet dit namens de VVD. Zes leden, bijna de helft van de fractie, steunen het voorstel.

Dit is het moment dat Dijkstra beseft dat de wet waarschijnlijk wordt aangenomen. Anders dan twee jaar terug in de Tweede Kamer zijn er nu ook CDA'ers die haar ondersteunen.

Maar het blijft spannend. Aan de andere kant kennen ook partijen die voor zijn, zoals PvdA, GroenLinks en SP – dissidenten die juist tegen stemmen. De tegenstemmers schoppen het tot 36 stemmen.

VVD-senator Annemarie Jorritsma was een twijfelaar, maar Dijkstra heeft haar ervan overtuigd dat de nabestaanden belangrijk blijven. Met haar collega-liberalen helpt ze Dijkstra aan de meerderheid: 38 stemmen.

Zo is het voor een belangrijk deel de VVD die het voorstel, ruim twintig jaar nadat Frits Bolkestein er de typering 'staatslijken' aan meegaf, promoveert tot nieuwe donorwet.

Deze reconstructie is gebaseerd op gesprekken met parlementariërs, artsen en vertegenwoordigers van belangengroepen. Hun namen zijn bekend bij de redactie.

wetsvoorstel Dijkstra

stemming
Tweede Kamer

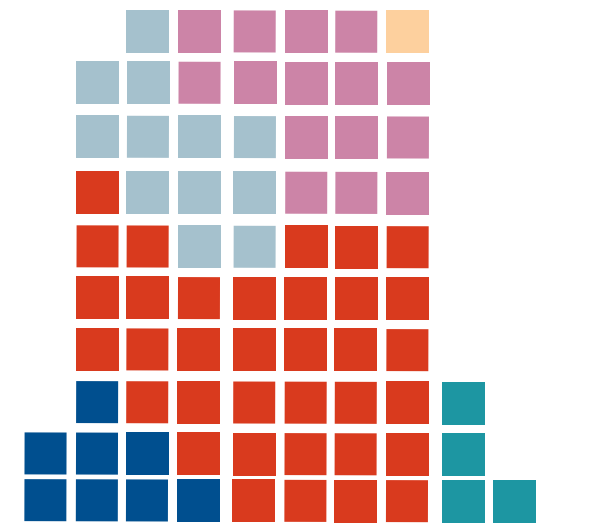
2016

74
stemmen

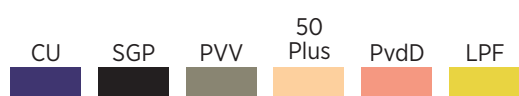

tegen

75
stemmen

voor

niet gestemd